

รายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์

การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสร้างสรรค์ เพื่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน
บนฐานภูมิปัญญาพื้นถิ่นและทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนบ้านนาบง จังหวัดลำปาง

ภายใต้แผนงาน การจัดการสุขภาวะโดยชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองแบบมีส่วนร่วม

โดย

นารีวรรณ พวงภาคีศิริ และคณะ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

พ.ศ. ๒๕๖๐

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัย โครงการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสร้างสรรค์ เพื่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน
บนฐานภูมิปัญญาพื้นถิ่นและทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา
โรงเรียนบ้านนาบง จังหวัดลำปาง ภายใต้แผนงาน แผนการจัดการสุขภาวะโดยชุมชนเพื่อการ
พึ่งตนเองแบบมีส่วนร่วม ภายใต้ชุดโครงการวิจัยและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นนำอยู่โดยมหาวิทยาลัยราช
ภัฏอุตรดิตถ์ นี้ ผู้วิจัยได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
ปีงบประมาณ ๒๕๖๐ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสร้างสรรค์ เพื่อการเรียนรู้แบบมี
ส่วนร่วมของชุมชนบนฐานภูมิปัญญาพื้นถิ่นและทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สำหรับ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนบ้านนาบง และเพื่อทดลองและประเมินผลการใช้สื่อเทคโนโลยี
สร้างสรรค์ เพื่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนบนฐานภูมิปัญญาพื้นถิ่นและทฤษฎีการสร้างองค์
ความรู้ด้วยตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนบ้านนาบง จังหวัดลำปาง

ขอขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียนบ้านนาบง ชำราชาครู บุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนบ้าน
นาบง นักเรียนโรงเรียนบ้านนาบง และกลุ่มแกนนำผู้สูงอายุ แกนนำกลุ่มผู้ทรงภูมิปัญญาในชุมชน
ตำบลบ้านนาบง ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบเก็บข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมสร้างสรรค์และ
ขอขอบพระคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่มีส่วนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

নারীวรรณ พวงภาคีศิริ และคณะ

๒๕๖๐

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสร้างสรรค์ เพื่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนบนฐานภูมิปัญญาพื้นถิ่นและทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนบ้านนาบาง และเพื่อการทดลองและประเมินผลการใช้สื่อเทคโนโลยีสร้างสรรค์ เพื่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนบนฐานภูมิปัญญาพื้นถิ่นและทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนบ้านนาบาง จังหวัดลำปาง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองร่วมกับเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) การดำเนินงานมี ๒ ระยะ ระยะที่ ๑ สถานภาพ ศักยภาพ และแนวทางการพัฒนาวัตรกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนบนฐานภูมิปัญญาพื้นถิ่นและทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ระยะที่ ๒ การสร้างและทดลองใช้สื่อเทคโนโลยีสร้างสรรค์ การรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการประชุม เครื่องมือรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรม แบบประเมินเสริมพลังองค์การชุมชนจัดการตนเอง แบบประเมินผลก่อนเรียนและหลังเรียน และแบบประเมินผลความพึงพอใจ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงบรรยายสำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ และวิเคราะห์เนื้อหาในส่วนที่เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ขอบเขตด้านพื้นที่การศึกษา ได้แก่ โรงเรียนบ้านนาบาง ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนบ้านนาบาง ช้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนบ้านนาบาง กลุ่มแกนนำผู้สูงอายุ แกนนำกลุ่มผู้ทรงภูมิปัญญาในชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ผลการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสร้างสรรค์ เพื่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนบนฐานภูมิปัญญาพื้นถิ่นและทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนบ้านนาบาง โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (๑) ได้สื่อเทคโนโลยีสร้างสรรค์ เพื่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนบนฐานภูมิปัญญาพื้นถิ่นและทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (QR-Code) จำนวน ๒ เรื่อง ได้แก่ ชุมชนนาบางครอบครัวพอเพียง การทำกล้วยตากด้วยทฤษฎี Constructionism (๒) ผลการทดลองปฏิบัติการใช้สื่อเทคโนโลยีสร้างสรรค์ ในทุกกิจกรรมได้มีการประเมินทบทวนจากผู้เกี่ยวข้องโดยใช้เทคนิค AAR (After Action Review) และการประเมินตามสภาพจริงทั้ง โดย ผู้ร่วมโครงการและผู้เกี่ยวข้อง ช่วยให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อการปรับปรุงเป็นระยะๆ และช่วยให้ได้ข้อสรุปผลการทดลองปฏิบัติการจากการศึกษาจะเห็นผลการเรียนรู้หลังเรียนแตกต่างจากก่อนเรียน พบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ ๑๔.๙๔ คะแนน ซึ่งหลังจากเรียนแล้วมีคะแนนสูงขึ้นเฉลี่ยอยู่ที่ ๑๘.๙๒ คะแนน

๒. ความพึงพอใจของผู้ทดลองใช้สื่อเทคโนโลยีสร้างสรรค์ ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ทดลองใช้สื่อเทคโนโลยีสร้างสรรค์ ต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสร้างสรรค์ จะเห็นว่าผู้ร่วมโครงการมีความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรมโครงการในระดับมากและมากที่สุดทุกรายการโดยมีความพึงพอใจในด้านชุมชนนาบางครอบครัวพอเพียง

การเล่น เพลงพื้นบ้านและนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ คู่มือการจัดการสุขภาพตนเองของผู้ที่มีโรคเรื้อรัง และ อาหารพื้นบ้านเพื่อสุขภาพ ในระดับสูงสุดตามลำดับ

คำสำคัญ : สื่อสร้างสรรค์

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อ	ข
สารบัญ	ง
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์	๒
ขอบเขตการดำเนินงานวิจัย	๓
นิยามศัพท์เฉพาะ	๓
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๔
กรอบแนวคิดการวิจัย	๕
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖
ตอนที่ ๑ แนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสื่อเทคโนโลยีสร้างสรรค์	๖
ตอนที่ ๒ ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นและสื่อพื้นบ้าน	๒๔
ตอนที่ ๓ ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน	๓๖
ตอนที่ ๔ ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)	๔๔
ตอนที่ ๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๘
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๕๒
ขั้นตอนดำเนินการ	๕๒
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๕๓
เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	๕๓
การรวบรวมข้อมูล	๕๔
สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล	๕๔
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๕๕
ตอนที่ ๑ สถานภาพ ศักยภาพ แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาตำบลดอนไฟ	๕๕
อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง	
ตอนที่ ๒ ผลการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสร้างสรรค์ เพื่อการเรียนรู้บนฐานภูมิ	๖๓
ปัญญาพื้นถิ่นและทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	

สารบัญ(ต่อ)

บทที่ ๕	สรุปผลและอภิปรายผล	๖๕
	สรุปผลการวิจัย	๖๕
	อภิปรายผล	๖๖
	ข้อเสนอแนะ	๖๗
บรรณานุกรม		๖๘
ภาคผนวก		๖๙
	ภาคผนวก ก แบบประเมินการใช้สื่อ	๖๘
	ภาคผนวก ข คู่มือการใช้สื่อ	๗๒

สารบัญตาราง

เรื่อง	หน้า
ตารางที่ ๑ กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน	๔๒
ตารางที่ ๒ กรณีตัวอย่างแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาเด่นตำบลดอนไฟ	๕๒
ตารางที่ ๓ กรณีตัวอย่างแผนการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสร้างสรรค์	๕๗
ตารางที่ ๔ เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้ร่วมโครงการ จำแนกตามสาระการเรียนรู้	๖๔
ตารางที่ ๕ ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ร่วมโครงการต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการ ร่วมกิจกรรมในโครงการ	๖๔

สารบัญรูปภาพ

เรื่อง	หน้า
ภาพที่ ๑ กรอบแนวคิดการวิจัย	๕
ภาพที่ ๒ ตัวอย่างแบบประเมินผลการเรียนรู้สำหรับผู้มีประสบการณ์	๓๖
ภาพที่ ๓ ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ Kolb	๓๙
ภาพที่ ๔ กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน	๔๓
ภาพที่ ๕ แผนที่แหล่งเรียนรู้ตีพิมพ์ปัญหาเด่นตำบลดอนไฟ	๕๖
ภาพที่ ๖ รูปแบบกิจกรรมเสริมทักษะการสร้างสื่อเทคโนโลยีสร้างสรรค์	๖๐
ภาพที่ ๗ ส่วนประกอบหลักของคู่มือการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสร้างสรรค์ เพื่อชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่	๖๒
ภาพที่ ๘ สื่อเทคโนโลยีสร้างสรรค์ เพื่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนบนฐานภูมิปัญญาพื้นถิ่นและทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	๖๓